

Adviescommissie afgesloten strafzaken

Postbus 20303 2500 EH Den Haag

Bezoekadres:
Lange Voorhout 7
2514 EA Den Haag

Zaak [verzoekster] (ACAS 018)

Beknopt relaas van de feiten

Op zaterdag 8 juli 2006, rond 00.51 uur, wordt via het alarmnummer 112 melding gedaan van een brand in een flatwoning op de 11de etage van de [a-straat] in Assen. Als de politie ter plaatse komt, is er een uitslaande brand. De bewoners van de 9de, 10de en 11de etages worden geëvacueerd. Tijdens het blussen worden op verschillende plaatsen in de flatwoning brandhaarden aangetroffen. De brandweer vermoedt brandstichting. Dit vermoeden wordt bevestigd door de verklaring van de (mede)bewoner [slachtoffer]. Hij zegt dat hij op een eenpersoonsbed in de logeerkamer van de woning had gelegen na een dag hard werken en na een avond van discussie en woordenwisselingen met zijn partner, verzoekster [verzoekster]. [slachtoffer] verklaart dat hij op een gegeven ogenblik wakker was geworden van brand ter hoogte van zijn voeten en van zijn schouder. Hierop wordt [verzoekster] - die een verwarde indruk maakt - aangehouden als verdachte van brandstichting. [slachtoffer] wordt kort na het gebeuren door een arts onderzocht. De arts constateert een blaar onder zijn voet en geschroeiide wimpers en wenkbrauwen.¹

Rechtsgang

[slachtoffer] had in zijn verklaringen bij de politie op 8 en 9 juli 2006 gezegd dat hij sliep en op een gegeven ogenblik wakker werd. Nadien is hij in het opsporingsonderzoek naar de brand niet meer verhoord. [slachtoffer] stelt dat hij in september 2006 een gesprek heeft gehad met twee officieren van justitie en toen heeft gezegd dat hij niet sliep. Op de terechtzitting van de Rechtbank Assen van 27 februari 2007 wordt [slachtoffer] als getuige gehoord. Ook dan zegt hij dat hij niet sliep, maar niet direct op het aansteken van het matras reageerde om [verzoekster] een lesje te leren. Hij zou dus medeverantwoordelijk zijn voor het uit de hand lopen van de brand. Op vordering van de officier van justitie wordt een proces-verbaal van meened opgemaakt en [slachtoffer] wordt direct aangehouden. De Rechtbank schuift zijn getuigenverklaring dat hij niet sliep als ongeloofwaardig terzijde. De Rechtbank veroordeelt [verzoekster] op 13 maart 2007 tot drie jaar gevangenisstraf en TBS met dwangverpleging wegens poging tot moord en opzettelijke brandstichting, terwijl daarvan gemeen gevaar voor goederen en levensgevaar voor een ander te duchten is (ECLI:NL:RBASS:2007:BA0890). Het Hof Leeuwarden vernietigt het vonnis van de Rechtbank en veroordeelt [verzoekster] op 27 november 2007 voor dezelfde feiten tot dezelfde straf (niet gepubliceerd op www.rechtspraak.nl). Het Hof acht de bij de Rechtbank afgelegde getuigenverklaring van [slachtoffer] niet geloofwaardig; zij lijkt slechts te zijn ingegeven door gevoelens van loyaliteit jegens [verzoekster]. Het Hof acht [verzoekster] ten tijde van het gebeurde licht verminderd toerekeningsvatbaar; volgens de deskundigen die haar hebben onderzocht, is zij lijdende aan een persoonlijkheidsstoornis.

In de meenedzaak is [slachtoffer] op 27 en 28 februari en 1 maart 2007 als verdachte verhoord. Hij blijft er bij dat hij niet sliep. Het Openbaar Ministerie heeft [slachtoffer] vervolgd voor meened. Op 24 maart 2009 doet de Rechtbank Assen uitspraak in de meenedzaak tegen [slachtoffer]. De Rechtbank spreekt hem, conform de eis van de officier van justitie, vrij wegens het ontbreken van wettig en overtuigend bewijs. Bij dat oordeel speelde een brandtechnisch onderzoek van het Nederlands Forensisch Instituut (hierna: NFI) uit december 2008 een doorslaggevende rol. Uit dat

¹ [slachtoffer] zelf zegt dat hij de geschroeiide wimpers en wenkbrauwen heeft opgelopen bij een door hem ondernomen bluspoging, proces-verbaal verhoor [slachtoffer] 1 maart 2007, 12.50 uur, p. 4.

onderzoek bleek namelijk dat de lezing die [slachtoffer] ter terechtzitting van 27 februari 2007 als getuige had gegeven, dus dat hij niet sliep, juist kon zijn.

Het verzoek van de veroordeelde en zijn raadslieden

In een verzoekschrift d.d. 11 juni 2014 hebben mrs. G.G.J. Knoops, R. Dijkstra en M.C. van Woudenberg, allen advocaat in Amsterdam, daartoe gemachtigd door verzoekster [verzoekster], de procureur-generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden verzocht om tot een voorbereidend onderzoek ex artikel 461 van het Wetboek van Strafvordering over te gaan. Inhoudelijk dragen zij de volgende argumenten aan. Verzoekster heeft zich steeds op het standpunt gesteld dat van een poging tot doodslag of moord geen sprake is geweest; zij heeft nooit de intentie (opzet) gehad tot het doden van [slachtoffer] en evenmin handelde zij met voorbedachten rade. De veroordeling is in beslissende mate gebaseerd op de verklaring van [slachtoffer] bij de politie dat hij sliep; er zijn thans nieuwe aanwijzingen die ernstige twijfel oproepen over de juistheid van die verklaring. De aangevoerde aanwijzingen zijn de volgende.

Aanwijzing I: de verklaringen van [slachtoffer]

De verklaringen die [slachtoffer] heeft afgelegd in de meeneedzaak waren niet bekend bij het Hof Leeuwarden. Hierin geeft hij een plausibele verklaring waarom hij in eerste instantie bij de politie anders had verklaard. De gang van zaken op die 8ste juli was dus anders dan waarvan het Hof is uitgegaan.

Aanwijzing II: de vrijspraak van [slachtoffer] in de meeneedzaak

Het Hof is uitgegaan van de 'ongeloofwaardigheid' van [slachtoffer]'s getuigenverklaring ter terechtzitting van de Rechtbank (ingegeven door loyaliteitsgevoelens jegens [verzoekster], aldus het Hof), terwijl in het nadien uitgevoerde meeneedonderzoek is gebleken dat [slachtoffer] de waarheid sprak, aldus de advocaten.²

Aanwijzing III: nieuw forensisch bewijs te weten het NFI-rapport van 22 december 2008

De advocaten wijzen op een arrest van de Hoge Raad van 10 september 2013 (ECLI:NL:HR:2013:673). Hierin oordeelde de Hoge Raad dat de enkele vrijspraak van de medeverdachte van een aanvrager tot herziening geen "nieuw gegeven" is, maar dat de gronden waarop een dergelijk vrijspraak steunt wel een nieuw gegeven kunnen vormen. Dat laatste doet zich volgens de advocaten voor met het NFI-rapport uit december 2008, dat de basis vormde voor een vrijspraak in de meeneedzaak.

Aanwijzing IV: de bevindingen van branddeskundige J.A. Bolhuis

Branddeskundige Bolhuis van het Brand Technisch Bureau Nederland (hierna: BTB) heeft in 2012 op verzoek van de verdediging onderzocht in hoeverre het mogelijk c.q. aannemelijk is dat [slachtoffer], gelet op de brandtechnische aspecten van de zaak, geslapen zou hebben. Dit nieuwe onderzoek toont eveneens aan dat aannemelijker is dat [slachtoffer] tijdens het tenlastegelegde niet heeft geslapen, omdat dit eenvoudigweg niet mogelijk kan zijn geweest in het licht van het (geringe) letsel, aldus BTB. [slachtoffer] moet wakker zijn geweest toen verzoekster de brand aanstak. "Gelet op de objectieve uitkomsten van BTB, en het gegeven dat [slachtoffer] geen (of zeer lichte) verwondingen heeft opgelopen, is het veel waarschijnlijker dat [slachtoffer] daadwerkelijk niet geslapen heeft, dan dat hij wel geslapen zou hebben."³

Aanwijzing V: nieuwe gegevens over de relatie tussen [slachtoffer] en [verzoekster]

Op 28 juli 2013 heeft [betrokkene], de broer van het slachtoffer [slachtoffer] die de Australische nationaliteit heeft aangehouden en zijn achternaam daarom anders spelt, een verklaring opgesteld over de relatie tussen [verzoekster] en [slachtoffer]. Hij stelt dat [verzoekster] hoog-gevoelig is (High Sensitive Personality, HSP) en niet goed behandeld werd door [slachtoffer]. Haar daad was geen

² Paragraaf 24 van het verzoekschrift.

³ Paragraaf 54 van het verzoekschrift.

poging tot moord, maar een schreeuw om erkenning, aanvaarding en respect. [slachtoffer]s verklaring - ware deze bij het hof bekend geweest - zou voor het Hof reden zijn geweest om, gezien de relationele aspecten, een andere bewijswaardering te geven aan de verklaring ter terechtzitting van [slachtoffer], aldus de advocaten.

Door de advocaten geformuleerde onderzoeksvragen

- A. Het nader horen van [slachtoffer] over zijn politieverklaringen die het Hof heeft gebruikt voor het bewijs.
- B. Het horen van [betrokkene] over zijn verklaring.
- C. Het doen verrichten van nader medisch onderzoek naar de vraag of - als [slachtoffer] geslapen zou hebben - er meer letsel zou zijn verwacht dan thans is vastgesteld.
- D. De heer Bolhuis verzoeken om een aanvullende reactie met betrekking tot de bevindingen van het NFI-rapport d.d. 22 december 2008 (waarmee verzoekster recentelijk bekend is geraakt).

Het verzoek van de procureur-generaal

Op de voet van artikel 462 Sv heeft de procureur-generaal bij brief van 25 juni 2014 aan de Commissie advies gevraagd over de wenselijkheid van een nader onderzoek als bedoeld in artikel 461, eerste lid, Sv. Daarbij ware aandacht te besteden aan de vraag naar het nut en de noodzaak van het onderzoek dat in het verzoekschrift is voorgesteld, als ook aan de vraag of er naar het oordeel van de Commissie andere aanknopingspunten zijn voor nader onderzoek naar het bestaan van gronden voor herziening van de veroordeling.

Het wettelijk kader voor de behandeling van het verzoek

Op grond van artikel 462, eerste lid van het Wetboek van Strafvordering is de Adviescommissie afgesloten strafzaken belast met de advisering over de wenselijkheid van een nader onderzoek als bedoeld in artikel 461, eerste lid, Sv. Dat wil zeggen een nader onderzoek naar de aanwezigheid van een grond voor herziening als bedoeld in artikel 457, eerste lid, onder c. Volgens laatstgenoemde bepaling kan de Hoge Raad een veroordeling herzien indien er sprake is van een gegeven dat bij het onderzoek op de terechtzitting aan de rechter niet bekend was en dat op zichzelf of in verband met de vroeger geleverde bewijzen met de uitspraak niet bestaanbaar schijnt, zodanig dat het ernstige vermoeden ontstaat dat indien dit gegeven bekend zou zijn geweest, het onderzoek van de zaak zou hebben geleid, hetzij tot een vrijspraak van de gewezen verdachte, hetzij tot een ontslag van alle rechtsvervolging, hetzij tot de niet-ontvankelijkverklaring van het openbaar ministerie, hetzij tot de toepassing van een minder zware strafbepaling.

De Commissie brengt haar advies uit aan de procureur-generaal bij de Hoge Raad (art. 462, lid 1, Sv) of aan de Hoge Raad zelf (art. 469, lid 1, Sv).

In de Nota van Toelichting bij het Besluit adviescommissie afgesloten strafzaken wordt opgemerkt dat onder de vraag naar de wenselijkheid van een nader onderzoek, kan worden begrepen de vraag naar de vraagstelling en inrichting van dat onderzoek (§ 2.1). Ook kan de Commissie adviseren om in het kader van een nader onderzoek de door haar wenselijk geoordeelde onderzoekshandelingen te doen uitvoeren (Nota van Toelichting bij artikel 8 van het Besluit adviescommissie afgesloten strafzaken).

De activiteiten van de Commissie

De Commissie heeft het complete dossier op 16 oktober 2014 ontvangen. Vanuit de Commissie zijn de leden Posthumus en Visser met de voorbereiding van het advies belast. Daartoe hebben zij onafhankelijk van elkaar het dossier bestudeerd. Daarbij hebben zij het wenselijk geacht om tevens het rechtbankdossier van de meeneedzaak op te vragen. Dit dossier heeft de Commissie op 19 november 2014 ontvangen. Vervolgens hebben de bovengenoemde leden het verzoek op 19 en 25

november 2014 met elkaar besproken. Na kennisneming van het meeneeddossier is een conceptadvies opgesteld. Het conceptadvies is besproken in de vergadering van de Commissie van 19 december 2014.

De bevindingen van de Commissie

In de visie van verzoekster is de vraag of [slachtoffer] wel of niet sliep op het moment waarop zij het matras in brand stak van cruciaal belang voor het aannemen van haar opzet [slachtoffer] van het leven te beroven. De Commissie deelt die mening niet zonder meer. Dat [slachtoffer] niet sliep zou een relevante omstandigheid zijn als vaststond dat verzoekster *wist* dat [slachtoffer] wakker was toen zij het matras in brand stak. Maar die wetenschap kan niet worden afgeleid uit de stukken uit de strafzaak en evenmin uit de stukken die in het onderhavige verzoekschrift zijn gepresenteerd. Onder de bewijsmiddelen die de Rechtbank heeft gebruikt, bevindt zich de verklaring die verzoekster heeft afgelegd bij de politie op 10 juli 2006. Die verklaring behelst de volgende passages, waarbij de 'V' staat voor de vraag die de politie stelt en de 'A' voor het antwoord van [verzoekster].

"V: Wat denk je als je zo naar [slachtoffer] kijkt?

A: Word wakker, word wakker, word eens wakker. Ga weg of zo.

V: Waarom denk je dat?

A: Ik wil dat hij opstaat.

V: En dan?

A: Hij moet weg.

V: Waarom moet hij weg?

A: Ik wil dat hij weggaat naar buiten.

V: Waarom moet hij juist naar buiten?

A: Omdat er vuur is.

(...)

V: Waarom maak je vuur bij het bed van [slachtoffer]?

A: Ik wil dat hij wakker wordt, dat hij me helpt.

V: Waar moet hij jou mee helpen?

A: Met mezelf, de laatste keer, want het hoeft allemaal niet meer. Ik weet het allemaal niet meer.

V: Waarom heb je [slachtoffer] dan niet op een andere manier wakker gemaakt?

A: Haalt haar schouders op. Misschien heb ik dat wel geprobeerd, maar wij dat niet meer, niet wou meer.

V: En hoe is dat dan werkelijk gebeurd bij jou op die avond? Wat heb je allemaal gedaan om hem wakker te krijgen?

A: Ik ben aan roepen en ik zoek alleen maar. Ik weet ook niet waar ik ben, alleen maar bij hem. Ik wil dat het vuur uitgaat, dat wil ik.

V: Waarom wil je dat?

A: Omdat hij daar ligt. De vlam moet uit.

V: Wat moet er niet met hem gebeuren?

A: Hij moet daar niet blijven.

V: Waarom moet hij daar niet blijven?

A: Dat is niet goed.

V: Waarom is dat niet goed?

A: Ik wil niet dat er iets met hem gebeurt.

V: Wat kan er dan gebeuren?

A: Misschien stikt hij wel, dat moet niet.

V: Want als hij stikt?

A: Dan overlijdt hij. Hij moet eruit, hij moet wakker."

De Commissie is van oordeel dat de Rechtbank en het Hof uit het dossier, waaronder de hierboven geciteerde passage, hebben kunnen afleiden dat verzoekster meende dat [slachtoffer] sliep, in elk

geval niet wist dat hij wakker was, toen zij het matras in brand stak. Uit de verklaringen die [slachtoffer] heeft afgelegd na 9 juli 2006 blijkt niet dat [verzoekster] wist dat hij wakker was en dat zij begreep dat [slachtoffer] zag en begreep wat zij aan het doen was en dat hij er bewust voor koos te blijven liggen.

De Commissie heeft er kennis van genomen dat verzoekster op de terechtzitting van de Rechtbank van 9 januari 2007 heeft gezegd dat [slachtoffer] wakker was toen zij bij hem kwam. Kennelijk hebben de Rechtbank en het Hof daar geen geloof aan gehecht.

Verder overweegt de Commissie het volgende.

[slachtoffer] heeft na 9 juli 2006 steeds gezegd dat hij niet sliep. Het Hof heeft, blijkens zijn arrest, geen geloof gehecht aan [slachtoffer]'s latere verklaringen dat hij niet sliep. Het Hof heeft aangenomen dat [slachtoffer] in een slapende toestand verkeerde c.q. dat [verzoekster] er vanuit ging dat hij in een slapende toestand verkeerde toen zij het matras in brand stak. De Commissie herhaalt dat in het kader van de beoordeling van het opzet van [verzoekster], de feitelijke toestand (dus of [slachtoffer] sliep of wakker was) minder relevant is dan wat [verzoekster] kon overzien.

[verzoekster] betoogt in het verzoekschrift dat de verklaringen van [slachtoffer] dat hij niet sliep worden ondersteund door de rapporten van het NFI en het BTB, welke rapporten het Hof niet bekend waren, omdat ze pas zijn opgemaakt na de veroordeling van [verzoekster] door het Hof.

Anders dan verzoekster stelt, kan naar het oordeel van de Commissie uit het rapport van het NFI geen steun worden geput voor de stelling dat [slachtoffer] wakker was ten tijde van de brandstichting. Het NFI heeft de volgende vraag onderzocht: "Is het mogelijk om op bed te liggen wanneer het matras aan de hoofdzijde op twee plaatsen wordt aangestoken en er vlammen ontstaan van circa 40 cm hoog?" Het NFI beantwoordt die vraag bevestigend. Het NFI heeft de vraag of de persoon op het matras sliep of niet, geen deel laten uitmaken van het onderzoek. De conclusie van het rapport van het NFI gaat op voor zowel een slapende als een niet-slapende persoon.

Aan het BTB zijn twee hoofdvragen voorgelegd: "I. In hoeverre is het aannemelijk dat het slachtoffer, gelet op de feitelijke situatie en omstandigheden ter plekke, de wijze waarop de brand is ontstaan en zich heeft ontwikkeld, geslapen heeft?; II. Indien dit niet aannemelijk wordt geacht, welke factoren spelen bij deze overwegingen een rol?" Voor de beantwoording van deze vragen heeft het BTB experimenten uitgevoerd. Die lieten zien dat de omstandigheden op het bed tamelijk snel ondraaglijk werden. Het BTB komt tot de conclusie dat het zeer onwaarschijnlijk is dat [slachtoffer] heeft geslapen toen [verzoekster] het bed in brand stak. Het BTB zegt zelfs dat de uitgevoerde experimenten onomstotelijk het bewijs leveren dat [slachtoffer] niet kan hebben geslapen. De deskundige baseert zijn oordeel niet alleen op de resultaten van zijn experimenten, maar ook op de latere verklaringen van [slachtoffer] dat hij niet sliep. De Commissie is van oordeel dat de onderzoeksbevinding dat de omstandigheden op het bed tamelijk snel ondraaglijk werden, niet uitsluit dat [slachtoffer] in de (korte) tijd tussen het aansteken van de brand en het moment dat het ondraaglijk werd op het matras te blijven liggen sliep en dat hij wakker is geworden door de omstandigheden (warmte, rook en/of stank).

De Commissie meent dat de vraag in hoeverre en vanaf welk moment [slachtoffer] wakker was, niet kan worden beantwoord door het door het BTB uitgevoerde onderzoek. Brandtechnisch onderzoek kan antwoord geven op vragen als: hoe heeft de brand zich (waarschijnlijk) ontwikkeld?, wat was de temperatuurontwikkeling?, of hoe waren de omstandigheden op korte afstand van de brand? Maar de vraag: sliep de persoon die op het matras lag wel of niet toen de brand werd aangestoken?, is een vraag die naar de mening van de Commissie door (een) brandtechnisch(e) onderzoek(er) niet beantwoord kán worden.

Voor het al dan niet slapen van [slachtoffer] ten tijde van het aansteken van het matras moet toch worden teruggevallen op de verklaringen die zijn afgelegd door de enige twee personen die daar iets over kunnen zeggen: [verzoekster] en [slachtoffer]. Het Hof heeft kennis genomen van de verklaringen van [verzoekster] en van de verklaringen van [slachtoffer] bij de politie en zijn getuigenverklaring bij de Rechtbank. Het Hof heeft een keuze gemaakt, namelijk dat [slachtoffer] sliep toen de brand werd gesticht, en heeft die keuze gemotiveerd. Dat die keuze anders zou uitvallen als de rechter kennis zou hebben van de rapportages van het NFI en het BTB, acht de Commissie niet aannemelijk gezien de hierboven gegeven argumenten. De rapporten van het NFI en het BTB tonen evenmin aan dat de keuze die het Hof destijds gemaakt heeft met de kennis van nu als onjuist moet worden beschouwd.

Dat het Hof kennis heeft gehad van de politieverklaringen die [slachtoffer] in de meinedzaak had afgelegd, blijkt niet. Maar dat brengt de Commissie geenszins tot een ander oordeel, omdat de verklaringen van [slachtoffer] in de meinedzaak overeenkomen met wat hij als getuige bij de Rechtbank had gezegd. De vrijspraak van [slachtoffer] in de meinedzaak brengt de Commissie evenmin tot een ander oordeel, omdat die vrijspraak niet betekent dat zijn verklaring dat hij wakker was juist *is*, maar 'slechts' dat die juist *kan zijn*.

De door [verzoekster] gevraagde onderzoekshandelingen, zoals omschreven op p. 3 onder A t/m D, kunnen naar het oordeel van de Commissie niet leiden tot nieuwe inzichten over of [slachtoffer] al dan niet sliep. In de kern gaat het er om of geloof kan worden gehecht aan de aanvankelijke verklaringen van [slachtoffer] dat hij sliep. De onjuistheid van de aanvankelijke verklaringen van [slachtoffer] kan door het door [verzoekster] gevraagde onderzoek of door ander onderzoek niet komen vast te staan.

In ieder geval staat vast dat zowel bij de Rechtbank als het Hof aandacht is besteed aan het vraagpunt of verzoekster geweten heeft dat [slachtoffer] wakker was. In zoverre gaat het dus bij de in het verzoekschrift met betrekking tot verzoekster aangedragen punten niet om nieuwe informatie die de Rechtbank en het Hof onbekend was ten tijde van de behandeling ter terechtzitting.

Conclusie

Verzoekster is het niet eens met haar veroordeling voor poging tot moord. De feiten en omstandigheden die in het verzoekschrift naar voren zijn gebracht, in het bijzonder de rapporten van de brandtechnische onderzoeken, maken naar het oordeel van de Commissie nader onderzoek niet noodzakelijk. De nieuwe informatie werpt immers geen nieuw licht op het opzet van verzoekster en haar feitelijk handelen. De Commissie komt daarom tot de conclusie dat de door [verzoekster] gevraagde onderzoekshandelingen niet nodig zijn.

Rotterdam, 15 januari 2015,

H. de Doelder,
Voorzitter Adviescommissie afgesloten strafzaken